

## Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá románem *Mistr a Markétka* (1967) a životem jeho autora, ruského spisovatele Michaila Bulgakova (1891-1940). Postihuje vývoj přijetí románu sovětskou společností. S přihlédnutím k jeho vzniku a k životu jeho autora identifikuje faktory, které přispěly k finálnímu přijetí románu nebo ovlivnily přístup k Bulgakovovi. Také se zabývá autorstvím, vazbou autora na knihu a proměnlivostí této vazby v různých obdobích přijetí knihy. Vazbu práce předpokládá, proto pracuje s konceptem smrti autora a literární teorií „reálného“ autora.

Práce vychází z obsahové analýzy zkoumaného románu a sekundární literatury zabývající se životem a prací Michaila Bulgakova a sovětskou kulturní politikou. Také čerpá ze sociálně-historických analýz sovětské nebo ruské společnosti a analýz románu.

Výzkum sleduje období Bulgakovova života, po které se románem zabýval, dále román analyzuje, sleduje proces jeho vydání a přijetí společností. Výsledkem výzkumu je zjištění, že neoficiální přijetí ovlivnily dvojí faktory – vnější pramenily z nařízení sovětské kulturní politiky, vnitřní vycházely od společnosti. Jednotlivé fáze čtení románu nepřinášely hlubší poznání příběhu, spíše reflektovaly posun společnosti a způsoby, jakým na sebe společnost a kulturní politika reagovaly. Nejdůležitějším faktorem v přijetí románu byla jeho odlišnost od známé oficiální literatury. K šoku a nadšení se posléze přidal zájem o autora, o kterém čtenáři díky nařízení kulturní politiky mnoho nevěděli, proto si na základě čtení románu vytvořili vlastní postavu spisovatele. Politika různými způsoby dosah románu omezovala do začátku glasnosti, kdy otevření archivů zpřístupnilo informace o autorovi. Společnost nyní vnímala obsahové paralely a autora romantizovala; nositele hodnot vystřídal mučedník.

Práce potvrdila, že proces přijetí románu ovlivnila vazba Bulgakova na knihu, a že se tato vazba v souvislosti s dobou proměňovala. Vliv Bulgakovova autorství byl přímý a nepřímý. Přímou vazbu tvoří skutečnosti, které jsou v knize pozorovatelné nebo které lze na román jednoznačně vztáhnout (narážky na dobu, autorovy zkušenosti); přímá vazba vždy existovala, její relevance se vyvíjela se společností. Nepřímá vazba je důsledkem, který pasivně vyplynul z osoby autora. Skládá se z načasování, prostředí a vývoje kulturní politiky. Román nebyl v době svého vzniku publikovatelný, až s destalinizací se změnila literární situace a následovala spisovatelova rehabilitace, tedy základy pro publikaci. Načasování ovlivnilo čtení, které definovalo vztah společnosti ke knize a k autorovi, na což navázaly události závěru osmdesátých let během glasnosti. Jiné načasování by přijetí změnilo, stejně tak jiný prostor. Mimo sovětský prostor by kniha nemohla přinést svědectví o realitě stalinismu, rovněž nesovětská čtenáři by neměli předpoklady na ni shodně reagovat. S prostorem souvisí kulturní

politika a její rozhodnutí. Specifické prostředí pro knihu položilo konkrétní základy, jedno bez druhého by nemělo identický efekt.

Koncept smrti autora je na procesu čtení románu pozorovatelný, jedná se ovšem o pasivní eliminaci autora. Čtenáři Bulgakova neznali, proto knihu četli bez něj, ale postavu autora potřebovali, proto si ji na základě vlastní interpretace románu vytvořili sami. Román *Mistr a Markétka* přináší subjektivní svědectví o svém autorovi, proto lze v tomto případě potvrdit teorii „reálného“ autora – kniha tvoří součást autorovy identity, kterou utvářelo prostředí i čtenáři.